

Pesticiden bronnenlijst

Interviews

- Paul Scheepers, toxicoloog, Radboud UMC
- Jorrit Hoff, Neuroloog gespecialiseerd in Parkinsons, St. Antonius Ziekenhuis
- Rendert Algra, oud-boer met Parkinson
- André Jurrius, biologische boer
- Gijs, Biologische boer in opleiding
- Linde Swart, biologische tuinder in opleiding
- Arjan, biologische tuinder in opleiding
- Henk Baptist, ecooloog Meten = Weten
- Daan van Ommen, woordvoerder van Ministerie van Landbouw Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)
- Rob van Tilburg, directeur van Natuur & Milieu
- Jacqueline Willemsen, woordvoerder Gtgb

Maatschappelijke organisaties en rapporten:

- Parkinson Vereniging: Rapport: *Parkinson en pesticiden*, april 2024
- Pesticide Action Network (PAN) Europe: *Toxic Harvest: The rise of pesticide residues in fruit in Europe* (2023)
- Stichting Meten = Weten: Eigen metingen naar pesticiden in huisstof en lucht
- FNV: Samenwerking bij landelijke protestactie april 2024
- Stichting Natuur & Milieu: Pleitbezorging voor verbod op pesticiden in natuurgebieden en transitie steun

Nederlandse en Europese instanties:

- RIVM: Gezondheidsonderzoek pesticiden (lopend sinds 2023) en SPARK-onderzoek (lopend sinds 2024)
- CTGB (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden)
- Raad van State: Uitspraak over beschermingsplicht natuur bij gebruik pesticiden op 2 april 2025
- NVWA (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit)

Politiek

- Europese Commissie rapport 'Farm to Fork Strategy'
- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) (stond open voor interview)
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (stond niet open voor interview)
- Kamerbrief gewasbeschermingsmiddelen 12 mei 2025 Femke Wiersma
- 2 moties van Holman en van Van Campen

Wetenschappelijke literatuur link pesticiden en ziekten (in APA):

Parkinson

UCLA Health. (2023). *Researchers identify 10 pesticides toxic to neurons involved in Parkinson's*. <https://www.uclahealth.org/news/release/researchers-identify-10-pesticides-toxic-neurons-involved>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2024). *SPARK-onderzoek: Relatie tussen pesticiden en Parkinson*. <https://www.rivm.nl/bestrijdingsmiddelen/spark>

Firestone, J. A., Smith-Weller, T., Franklin, G. M., Swanson, P. D., Longstreth Jr, W. T., & Checkoway, H. (2011). Is pesticide use related to Parkinson disease? Some clues to heterogeneity in study results. *Environmental Health Perspectives*. <https://doi.org/10.1289/ehp.1103881>

Lee, K., Kim, D., Lee, J., & Jeong, H. (2022). Risk of Parkinson disease associated with pesticide exposure and protection by probiotics. *Toxicology Reports*. <https://doi.org/10.1016/j.toxrep.2022.06.011>

Suthar, R., Bansal, R., & Chauhan, A. (2024). Understanding role of pesticides in development of Parkinson's disease: Insights from Drosophila and rodent models. *NeuroToxicology*. <https://doi.org/10.1016/j.neuro.2024.03.008>

Kanker

Barry, K. H., Koutros, S., Coble, J. B., Freeman, L. E. B., Alavanja, M. C. R., Sandler, D. P., & Lubin, J. H. (2022). *Pesticide use and risk of aggressive prostate cancer: Analysis of the Agricultural Health Study*. *Cancer*. <https://doi.org/10.1002/cncr.35572>

Al-Ghafari, A., Al-Amrani, W., & Albarakati, A. (2024). *Role of pesticide-induced oxidative stress in the development of brain cancer*. *Neurochemical Research*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s13237-024-00529-8>

ADHD

Buekers, J., Colles, A., van Overmeire, I., Den Hond, E., & Schoeters, G. (2024). *A preliminary estimate of the environmental burden of disease associated with exposure to pyrethroid insecticides and ADHD in Europe based on human biomonitoring*. <https://doi.org/10.1186/s12940-024-01131-w>

Vruchtbaarheid

Chiu, Y. H., Afeiche, M. C., Gaskins, A. J., Williams, P. L., Mendiola, J., Jørgensen, N., & Hauser, R. (2010). Fruit and vegetable intake and their pesticide residues in relation to semen quality among men from a fertility clinic. *Human Reproduction*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20516263/>

Time. (2017, oktober 30). *Pesticides in fruit linked to lower IVF success*. <https://time.com/5000869/pesticide-fruits-vegetables-ivf/>

Carrington, D. (2024, mei 17). Glyphosate weedkiller linked to reduced sperm counts. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/environment/article/2024/may/17/glyphosate-weedkiller-sperm>

Aangeboren afwijkingen

Yarrington, C., et al. (2023). *Exposure to pesticides during pregnancy and the risk of neural tube defects: A systematic review*. *Science of the Total Environment*. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2023.164928>

BMC Pediatrics. (2016). *Exposure to pesticides and congenital malformations: A meta-analysis*. <https://bmcpediatr.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12887-016-0667-x>

PMC. (2022). Association between prenatal pesticide exposure and birth defects. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9692481/>

Multiple Sclerose (MS)

Parrón, T., et al. (2020). *Association between environmental exposure to pesticides and prevalence of MS in southern Spain: An ecological study*. Health and Environment Alliance. <https://hh-ra.org/wp-content/uploads/Parron-Association-between-environmental-expos.pdf>

Waldman, A., et al. (2019). *Household pesticide exposure and pediatric MS: A case-control study*. Pediatric Neurology. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6292189/>

Amyotrofische Laterale Sclerose (ALS)

Wang, M. D., Little, J., Gomes, J., Cashman, N. R., & Krewski, D. (2012). *Pesticide exposure as a risk factor for ALS: A meta-analysis of epidemiological studies*. Environmental Research. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22819005/>

Cocktails

<https://ph.ucla.edu/news-events/news/pesticide-mixtures-may-increase-health-risks-are-still-unregulated-california-ucla>